

Almere 13 januari 2023

Workshop gemeentelijke samenwerking

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden

Jaargang 2022

18

Wet van 15 december 2021 tot wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen en enige andere wetten in verband met het versterken van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden,
Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:
Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is om in de
Wet gemeenschappelijke regelingen en enige andere wetten de democra-
tische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen te versterken,
alzomede in de Wet gemeenschappelijke regelingen enkele maatregelen te
treffen ter vergroting van de ruimte voor differentiatie binnen gemeen-
schappelijke regelingen;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State
gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedge-
vonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I

De Wet gemeenschappelijke regelingen wordt als volgt aangepast:

Voor een zichtbare griffier

Wij zien een griffier die de samenwerking zoekt, strijdt voor de positie van de raad, blijft uitleggen waarom het democratisch proces belangrijk is en bevorderd wordt, en de inwoners centraal stelt.

Hageman Advies

Maarten Hageman

Voormalig secretaris Regio Nijmegen en
Regio Rivierenland; Faculteitsdirecteur
Utrecht

Inhoud, relaties, processen en
rechtsvormen

Docent samenwerking en governance
VU, VNG, Bestuursacademie

Leergangen, workshops, masterclasses,
dagvoorzitter

Onderzoek en advies

Inhoud

- Kennismaken
- Blokje 1: Intro op het thema
  - Samenwerken in Nederland
  - Governance
  - Ervaringen? Jouw rol?
- Blokje 2: Wettelijke mogelijkheden Raad
  - Informatie, verantwoording meesturen
  - Ervaringen? Jouw rol?
- Blokje 3: Herziening Wgr
  - Uitwisselen eerste ervaringen
- Blokje 4: Praktische mogelijkheden
  - Binnen en buiten de gemeente
  - Ervaringen, jouw rol?
- Blokje 5: Griffier als ambtelijke professional

et 107

voemt de griffier. Hij is tevens bevoegd de griffier te schorsen en i
et 107a

er staat de raad en de door de raad ingestelde commissies bij de
k terzijde

' stelt in een instructie nadere regels over de taak en de bevoegd

et 107b

' in de vergadering van de raad aanwezig

et 107e

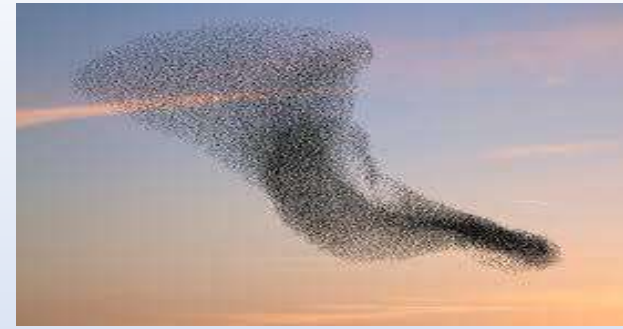
' kan regels stellen over de organisatie van de griffie

' is bevoegd de op griffie werkzame ambtenaren te benoemen, te
7.

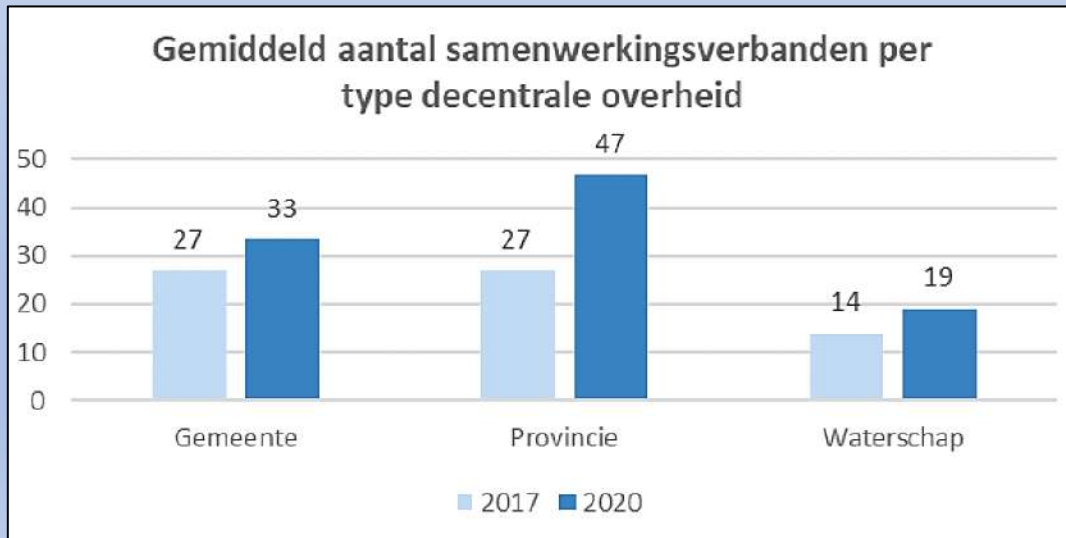
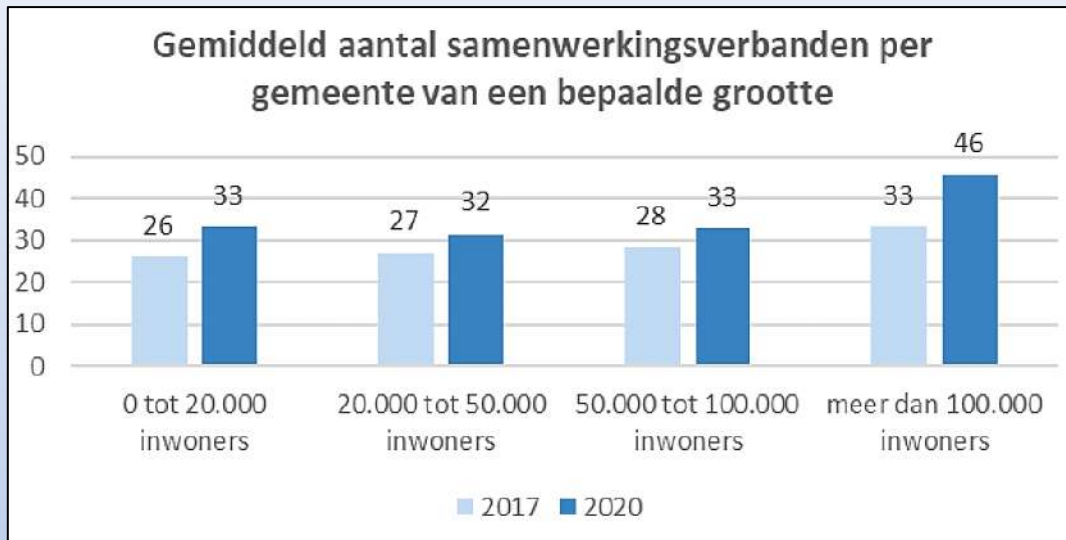
Hoe werk je samen?

1. Hoeveel samenwerkingsverbanden?
2. En jouw gemeente, provincie?

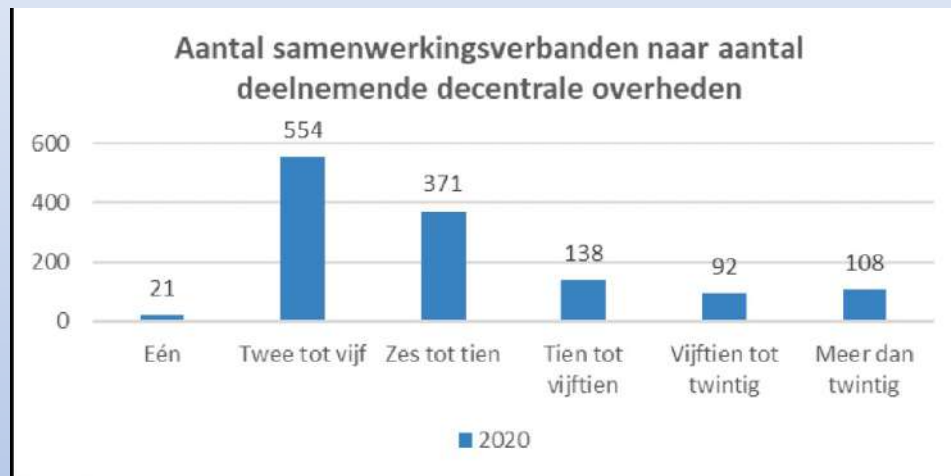
Samenwerkingsverbanden in Nederland

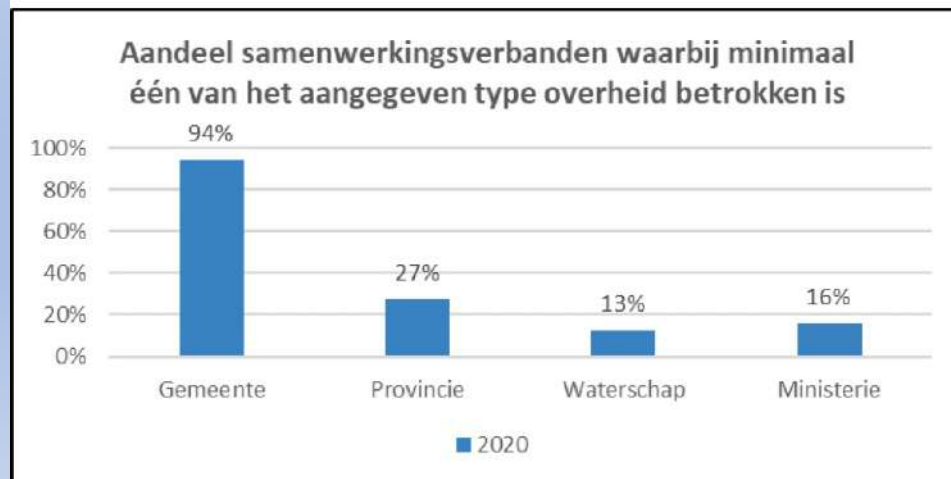

Hageman Advies

samenwerkingsverbanden in Nederland

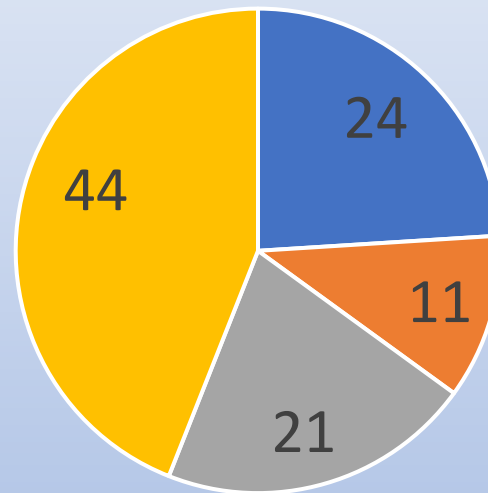
Figuur 1

Multi level samenwerking

Aandeel samenwerkingsverbanden naar (combinaties van) betrokken decentrale overheden		
	2017	2020
Uitsluitend gemeenten	75%	67%
Uitsluitend provincies	2%	3%
Uitsluitend waterschappen	2%	2%
Gemeenten en provincies	14%	17%
Gemeenten en waterschappen	5%	4%
Provincies en waterschappen	0%	1%
Gemeenten, provincies en waterschappen	3%	6%

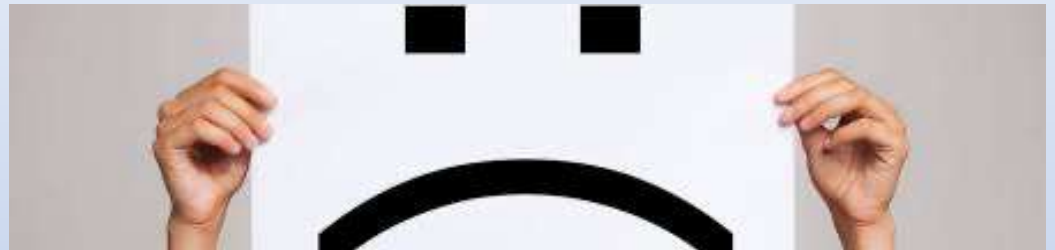
Samenwerkingsvormen: zelfstandige organisaties

■ Afstemming
■ Zelfstandig BW

■ Netwerk
■ Zelfstandig Wgr

Klachten

Mopperuh!!!

Klachten

- Weinig mogelijkheden voor invloed en integrale afwegingen
- Afstand, gebrekkige informatie en transparantie
- Gebrek aan tijd en kennis
- Complexiteit
- Gebrekkige controle en verantwoording

Een bibliotheek.....

- Handreikingen
- Richtingaanwijzers
- Handelingsperspectieven
- Routekaarten
- Beleidskaders
- Wegwijzers
- Monitoren
- Kompassen

Formele
mogelijkheden
raad

Verlengd lokaal bestuur

- Geen aparte bestuurslaag met rechtstreeks gekozen bestuur
- Taken, bevoegdheden, geld: van de deelnemers
- Bestuurders: van de deelnemers
- Informatieplicht, verantwoording, controle: bij de deelnemers

Bevoegdheden raad en staten

Informatie

- Van eigen college, het bestuur en eigen bestuurders
- (Onderzoeks-)commissies, rekenkamerfunctie
- Kadernota, (voorl.) jaarverslag

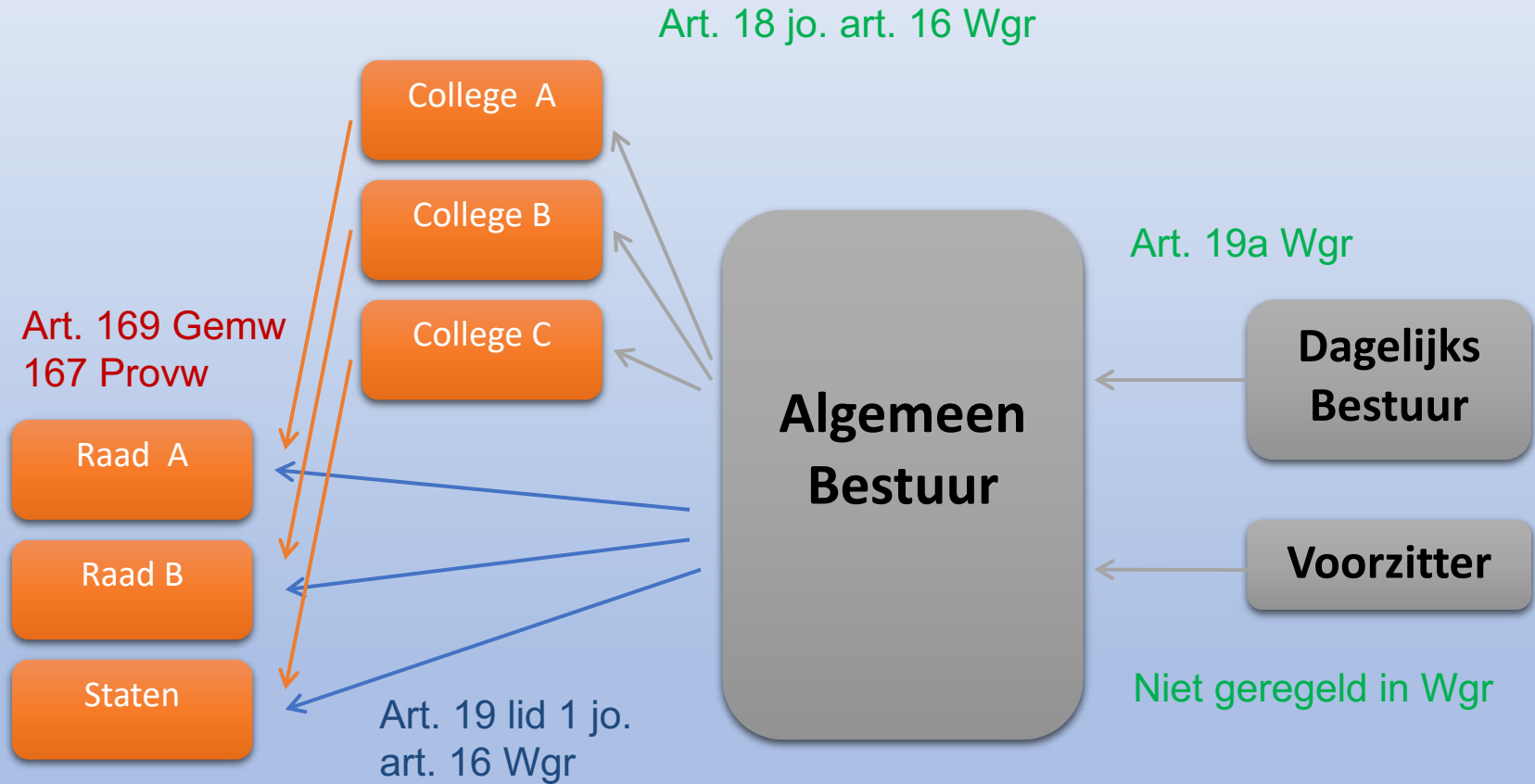
Verantwoording

- College en zijn leden
- Eigen, individuele leden bestuur samenwerkingsverband

Mee- en bijsturen

- Moties, zienswijzen, instructies, aanwijzingen
- Ontslag eigen wethouder, gedeputeerde
- Zienswijze en toestemming bij aangaan, wijzigen, toetreden en uittreden gemeenschappelijke regeling

VERANTWOORDING

	Verantwoording schuldig aan	Verantwoordelijk voor
Dagelijks bestuur	Algemeen bestuur (art. 19a Wgr)	Alle handelingen die door of namens het dagelijks bestuur verricht worden
Lid dagelijks bestuur	Algemeen bestuur (art. 19a Wgr)	Alle handelingen die door of namens het dagelijks bestuur verricht worden
Algemeen bestuur	Niemand (= eindverantwoordelijk)	<i>n.v.t.</i>
Lid algemeen bestuur	(1) College dat hem heeft aangewezen (art. 18 lid 1 jo. art. 16 lid 1 Wgr) (2) Eigen gemeenteraad / provinciale staten (art. 19 lid 1 jo. art. 16 lid 1 Wgr)	Over eigen handelen binnen het algemeen bestuur
College van burgemeester en wethouders	Raad (art. 169 Gemeentewet)	(1) Alle handelingen die door of namens het college verricht worden door het eigen lid in het algemeen bestuur (2) Alle handelingen die in mandaat of volmacht of basis van een machtiging worden verricht namens het college
Gedeputeerde staten	Provinciale staten (art. 167 Provinciewet)	(1) Alle handelingen die door of namens gedeputeerde staten verricht worden door het eigen lid in het algemeen bestuur (2) Alle handelingen die in mandaat of volmacht of basis van een machtiging worden verricht namens gedeputeerde staten

+
o •

Herkenbaar,
ervaringen,
jouw rol?

+
• o

Herziening Wgr

Gemeenschappelijke
adviescommissie raadsleden

Besluiten met extra zienswijze
(financiële gevolgen, gevoelig,
beleidskeuzes)?

Hoe participatie burgers,
organisaties

Hoe een actieve
informatieplicht?

Verplichte aanpassing van de
GR voor:

Bepalingen over evaluatie,
uittreding (vermogen)

Aanpassing begrotingscyclus

Niet via de Wgr

- Enquête
  - Rekenkamerfunctie
-

Nieuw artikel 24a in je GR: gemeenschappelijke adviescommissie van raadsleden

- Op voorstel van de raden van de deelnemende gemeenten **gezamenlijk** stelt het algemeen bestuur een gemeenschappelijke adviescommissie in die
  - het algemeen bestuur van **advies** kan voorzien,
  - de **besluitvorming van de raden van de deelnemende gemeenten met betrekking tot de regeling kan voorbereiden**
  - of de raden van **advies** kan voorzien.
- Het algemeen bestuur regelt de bevoegdheden, de taken en werkwijze van de commissie, nadat het de raden van de **deelnemende gemeenten in de gelegenheid heeft gesteld hun wensen en bedenkingen** hieromtrent ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.
- De commissie bestaat uit leden die per deelnemende gemeente door de raad uit zijn midden worden aangewezen. **Een raad kan besluiten geen lid** aan te wijzen.

Participatie

Het betrekken van de samenleving (ingezetenen, belanghebbenden) bij beleidsvoorbereiding, uitvoering en/of evaluatie

---

Is dus anders, ruimer dan inspraak (voorbereiding)

Spanning in de lokale democratie: Representatief tegenover participatief

---

Motief voor de overheid: legitimiteit, overbruggen van een kloof. Maar ook betere kwaliteit, meer draagvlak en effectiviteit.

Ladder: van informeren, raadplegen, adviseren, co-producen tot meebeslissen

---

Facultatief: Uitdaagrecht: het recht om de uitvoering van taken van gemeenten over te nemen.

Regionaal?

- Gemeenten, provincies krijgen de keuze: inspraak ook op regionaal niveau
- (lastig in de governance, meer afstand tot het lokale, doorkruist lokale participatie en loopt samen op met ook de andere, nieuwe instrumenten uit de Wgr voor de raad, zoals extra zienswijze, nieuw soort adviescommissie, extra informatiestromen)
- Nieuwe kansen: sneller alle stakeholders, gewenste schaal van de samenwerking. Bewoners, cliënten, experts etc.
- Nieuw keuzeproces: wat doen we lokaal, en wat doen we regionaal? En volgens de regels van een verordening of niet?

Gij zult afstemmen....

De nieuwe sturingsmogelijkheden

- Extra zienswijze, participatie, gemeenschappelijke commissie, actieve informatieplicht

Partijen

- Gemeenten, provincies, waterschappen
- En de samenwerkingsverbanden
- Maatschappelijke organisaties?

Organen

- Raad, college

Bestuurlijk en ambtelijk

Proces?

‘Voorkant’?

Begeleidingscommissie, DB, AB

In het proces:

- Colleges
- Raden
- Secretarissen, Directies
- Griffies
- Maatschappelijke organisaties

Achterkant

Begeleidingscommissie, DB, AB

De procedure voor het wijzigen van een GR

Inhoud en proces

<p>Veel Inhoudelijke mogelijkheden</p>	<p>Ophalen Communiceren Trechteren</p> 	<p>Je eigen achterban op orde</p> <p>?!</p>
<p>Louter Technische Operatie</p>	<p>Checken aan de voorkant</p> <p>?!</p>	<p>Onderweg averij?</p>
<p>Voorkant</p>		<p>Achterkant</p>

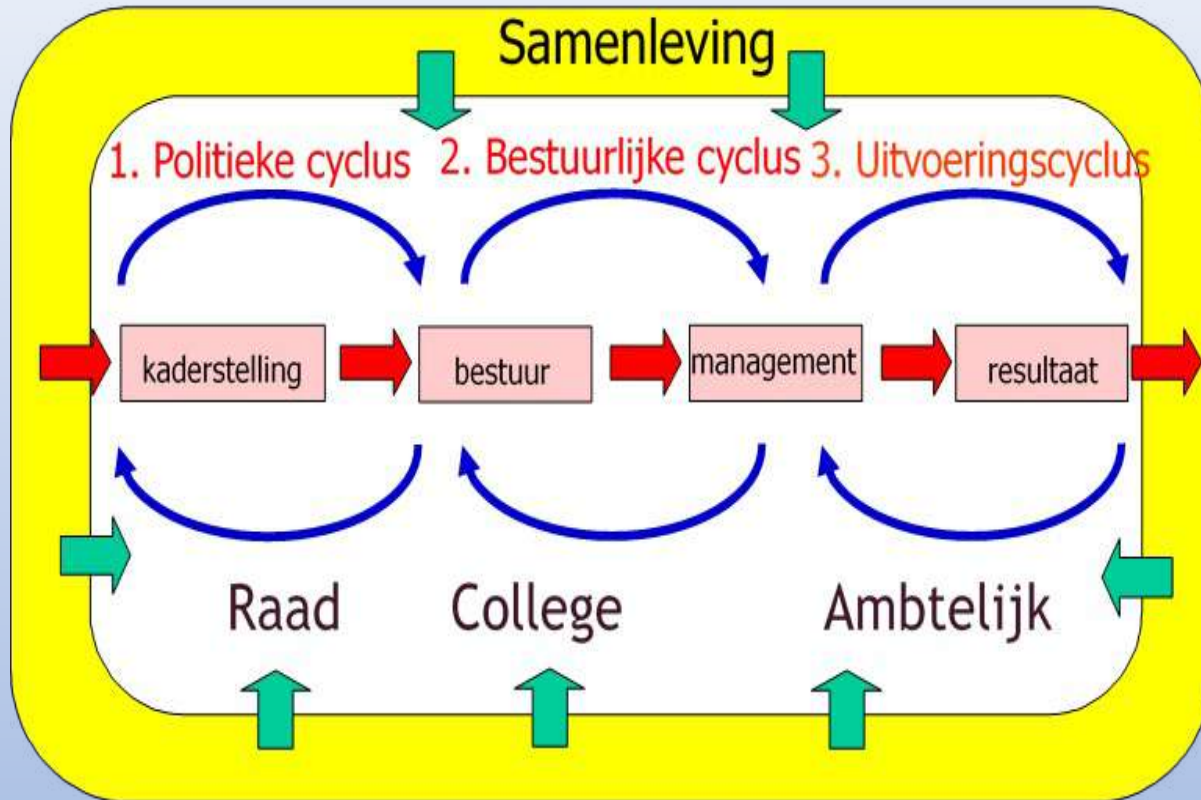
Praktische
mogelijkheden

Zoek elkaar op, in en buiten het stadhuis!

Samenspel: algemeen

Een goed bestuurde gemeente heeft een effectief samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie.

- De raad stelt de kaders controleert daarop
- Het college vertaalt kaders naar uitvoering en stelt kaders voor aan de raad
- De ambtelijke organisatie adviseert over de kaders en voert uit
- Alle drie ontvangen input uit de samenleving

Lokale democratie: actie op maat

ONTWIKKELAGENDA LOKALE DEMOCRATIE 2017 - 2022

Raad en college

Wat heeft de Raad echt nodig, en van wie?

Het samenspel tussen Raad en College

Het college neemt het initiatief	1	De gemeenteraad krijgt zonder daar vooraf intensief bij betrokken te zijn geweest één pasklaar voorstel onder ogen om over te stemmen.
	2	De gemeenteraad wordt in het proces meegenomen, onder meer door (in)formele bijeenkomsten over het onderwerp, wat leidt tot één pasklaar voorstel om over te stemmen.
	3	De gemeenteraad krijgt meerdere, serieus uitgewerkte, opties onder ogen om over te stemmen.
De raad neemt het initiatief	4	De gemeenteraad neemt zelf initiatief en geeft het college opdracht één of meerdere gedachtegangen verder uit te werken.
	5	De gemeenteraad neemt zelf initiatief en werkt een kader samen met de griffie of (andere) ambtenaren verder uit. Het college komt er minimaal bij aan te pas.

1. Maak me blij met een (proces)voorstel!
2. We komen een keertje samen voor uitwisseling
3. Geef ons straks enkele opties
4. College, u krijgt van ons enkele opties om uit te werken
5. College, u krijgt van ons een besluit.

Praktische oplossingen in eigen huis

- Zorg voor **overzicht**; eisen voor basisinformatie?
  - Wanneer, waarom, met wie, en hoe?
  - Nieuwe Beleidsnotitie samenwerkingsverbanden 2.0
- **Maak focus**, prioriteer, selecteer, adopteer
  - Maak keuze uit 33 samenwerkingsverbanden
  - Perspectief, bijvoorbeeld: Maatschappelijke betekenis, financiële impact
  - Adopteer een samenwerking: Raadslid volgt en gaat in gesprek; Vraagbaak voor fractie en raad; 'neutraal'
- Maak **werkafspraken** voor uitwisseling
  - Bijpraten, themasessies, portefeuillehouder, wethouder, ambtenaren, experts, externen
  - Commissies: vakcommissies, of speciale?

Voorbeeld 1: Overzicht

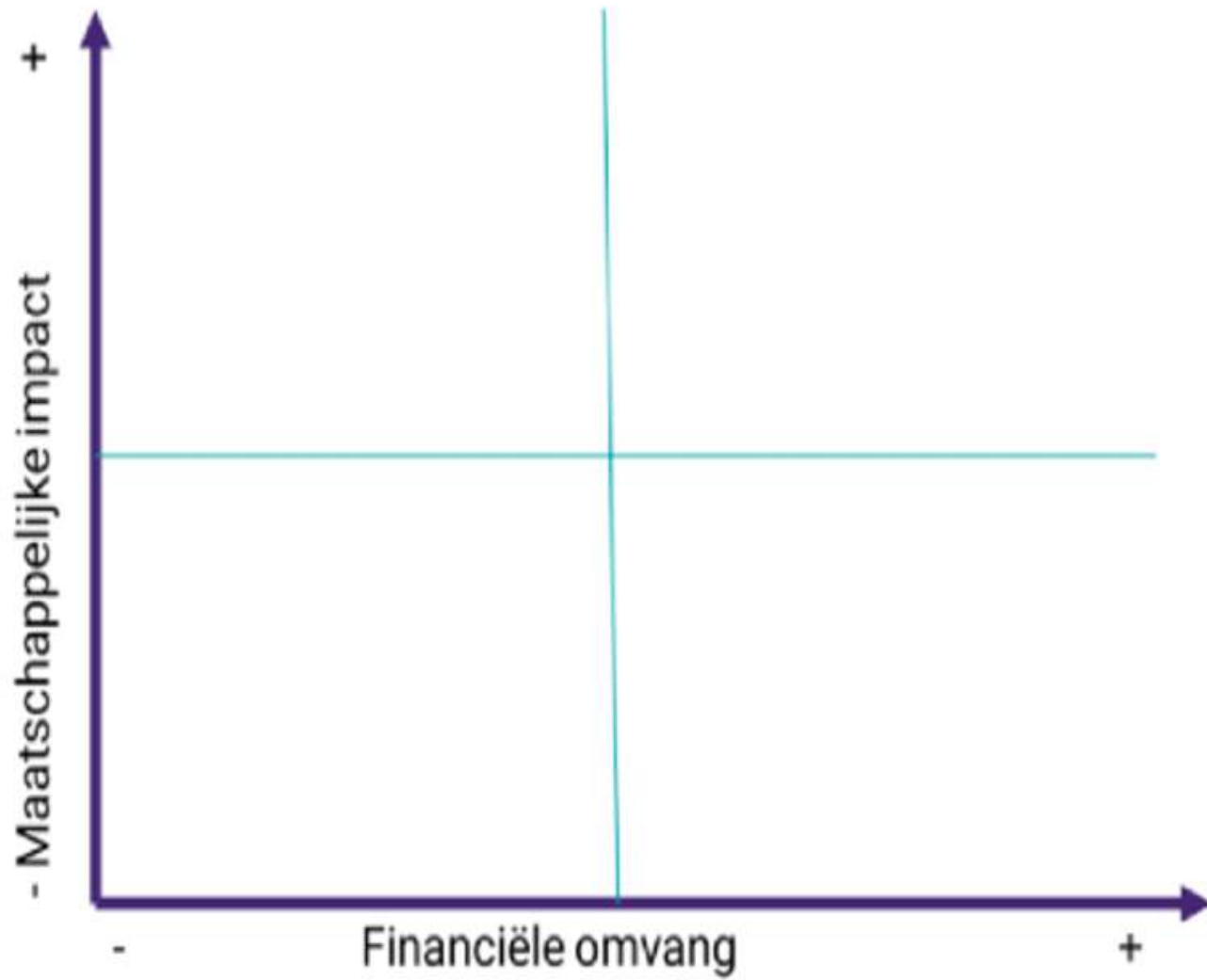
- De **motieven**, het belang van de **samenwerking**, en de actuele relevantie ervan;
- De **doelen** van de **eigen gemeente**?
- De **keuzeruimte** en mogelijkheden voor beïnvloeding voor de eigen gemeente;
- De **momenten** van politieke afwegingen, de belangrijke procesmijlpalen en de betrokkenheid van de raad daarbij.

Voorbeeld 2: Prioritering?

- Beleidsrijk en beleidsarm
- Strategisch en uitvoerend
- Nieuwe ontwikkelingen en als vanouds
- Grote en kleine regionale schaal
- Hoge en lage bestuurlijke risico's
- Grote en kleine financiële risico's
- Bevoegdheid van raad of college

Voorbeeld 2: Prioritering?

- Beleidsrijk en beleidsarm
- Strategisch en uitvoerend
- Nieuwe ontwikkelingen en als vanouds
- Grote en kleine regionale schaal
- Hoge en lage bestuurlijke risico's
- Grote en kleine financiële risico's
- Bevoegdheid van raad of college

Voorbeeld 3: werkafspraken

- Een vaste gesprekstafel voor de processen, afstemming, informatie
  - informeel, vakcommissie, speciale regionale commissie
- Themabijeenkomsten, evaluaties, risico-inventarisaties
- Bijpraten, portefeuillehouder, wethouder, ambtenaren, experts, externen

Zoek elkaar in de regio op

- Regionale ontmoetingen, van informeel tot commissie
  - Uitwisselen, synchroniseren, gezamenlijke bijeenkomsten
  - Regionale oordeels- en beeldvorming, advies aan samenwerking en aan de eigen raad
  - Afstemmen zienswijzen, moties
  - 'Regionale Algemene vergadering'
- Regionaal, gezamenlijk raadsinformatiesysteem
- Regionaal selectie, adoptie?

Regio NO Brabant: de Verenigde voorbereidende bijeenkomst (VVB)

- Een platform voor ontmoeting raads- en collegeleden (en AB-leden waterschappen)
- Met mogelijkheid vooraf voor het indienen van wijzigingsvoorstellen en suggesties
- Regionale portefeuillehouders reageren, waarna debat en peiling stemming
- Raden ontvangen verslag en advies in te stemmen met de voorstellen en amendementen die een meerderheid kregen.

Griffier als ambtelijke professional

Wat heb je
nodig, van
wie?

Schrijf 3 dingen voor
jezelf op; formuleer
positief

Bespreek ze met je
buurvrouw/buurman

Welk inzicht levert
dat op?

5 condities voor succes

Contact

dr. mr. Maarten Hageman

Docent Governance VU Law Academy en VNG
Associate Partner Proof Adviseurs en Rijnconsult

 Hageman.Advies@Gmail.com

 06 4077 0328

 [Maarten Hageman](#)

 [Maarten Hageman](#)

Hageman Advies

Strategie | Samenwerking | Governance

